

зазначеної слідчої (розшукової) дії здійснюється за розсудом слідчого, прокурора і не є обов'язковим [6, с. 11].

Отже, можна дійти висновку, що обшук житла чи іншого володіння особи є складною слідчою (розшуковою) дією, оскільки вимагає від слідчого та прокурора дотримання загальних вимог закону та володіти тактичними навичками.

Список використаних джерел

1. Чаплинський К.О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій: монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. С. 560.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI.
3. Керевич О. В. Тактичні та процесуальні особливості проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 71. 2014. С. 379-385.
4. Кулик С. С. Особливості обшуку під час досудового розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. №1. 2013. С. 232-240.
5. Бортун М. Процесуальні аспекти проведення обшуку. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. № 3(15), 2017. С. 28-35.
6. Швидкова О. В. Обшук як спосіб збирання доказів. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2014. С. 17.

Марущак Н. В., к.ю.н., доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін,

Ромащенко К. Ю., здобувачка вищої освіти 1 курсу, група ПД-201
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПОНЯТТЯ ПРАВОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Правова поведінка відіграє провідну роль у забезпеченні національної безпеки держави, життєдіяльності окремої особи і суспільства. Фундаментальні цінності людства саме через правову поведінку втілюються у життя. Як слушно зазначив В. С. Нерсисянц: «В цієї триєдності (та сутнісній тотожності) свободи, рівності та справедливості й полягає цінність права як загальної, необхідної та єдиної форми їх злагодженого буття й виразу в суспільному житті людей» [1, с. 4]. Тобто, правова поведінка є втіленням правових норм, кінцевою формою буття права. В цьому і полягає цінність правової поведінки як соціально-ідеологічної категорії. Фактично вся правова сфера в її різноманітні форм та значень спрямована на втілення в діях осіб, визначенні та кваліфікації їх поведінки [2, с.45 - 46]. Тобто, правова поведінка розглядається не лише як спосіб реалізації суб'єктивних прагнень індивідів в межах наданої їм правом свободи, а і як універсальний засіб взаємодії громадян між собою та державними інституціями. Право – це потужний засіб закріплення, охорони та регулювання суспільних відносин, саме суспільні відносини є продуктом їх поведінки в суспільстві [3, с. 35-36].

Проблема осмислення природи правової поведінки привертала увагу багатьох науковців, як вітчизняних, зокрема О. Скакун, В. Котюк, П. Рабінович, С. Тихонова, Є. Білозьорова, Н. Оніщенко, М. Цвік, К. Волинка, В. Кириченко, Т. Тарахонич, Ю. Козенко, О. Омельчука, М. Кельман, О. Мурашин, так і зарубіжних, а саме, В. Кудрявцева, Е. Кдлян,

Н. П'ятова. Однак, і сьогодні залишаються дискусійними питання про те, що вважати правовою поведінкою, якими є її основні характеристики.

В.Н. Кудрявцев, під правовою поведінкою розумів – соціально значущу поведінку, індивідуальних чи колективних суб'єктів, яка підконтрольна їх свідомості та волі, передбачена нормами права та спричинює юридичні наслідки [4, с. 38]. На думку І.М. Максимової, правова поведінка – це соціальна значуща, зумовлена, вольова, усвідомлена поведінка особи, урегульована нормами права, котра може спричинити, як і негативні, так і позитивні юридичні наслідки [5, с. 36]. Схожим за змістом є визначення Е.Л. Кдлян, яка пояснює, правову поведінку як різновид соціально-значущої поведінки, що підконтрольна свідомості та волі особи, передбачена правовими нормами та спричиняє юридичні наслідки [6, с. 32].

На нашу думку, заслуговує на увагу поняття правової поведінки, запропоноване Н.А. П'яновим: «Правова поведінка – це врегульована нормами позитивного права та підконтрольна державі свідомо-вольова, соціально значуща поведінка людей, яка зазвичай, спричинює чи здатна спричинити певні юридичні наслідки» [7, с. 13]. Позитивним, на нашу думку, є виділення у даному визначенні такої характеристики правової поведінки як підконтрольність державі.

Сучасними українськими науковцями правова поведінка визначається як соціальна значуща поведінка осіб, яка має свідомо вольовий характер, врегульована правовими нормами та спричиняє юридичні наслідки [8, с. 29]. Так, О.Ф. Скакун підкреслює, що правова поведінка – це поведінка соціальна (дія або бездіяльність) особи свідомо-вольового характеру, яка врегульована нормами права та тягне за собою юридичні наслідки [9, с. 258]. На думку О.В. Зайчука та Н.М. Оніщенко, правовою поведінкою є соціально значимі, свідомі вчинки суб'єктів права, що передбачені нормами права та контрольовані їх волею, які спричиняють юридичні наслідки [10, с. 481]. Т. Ю. Кирилюк розглядає правову поведінку як юридично значущий прояв свободи особистості [11, с. 102].

Порівнюючи поняття правової поведінки різних авторів, потрібно зазначити, що більшість запропонованих визначень є подібними і характеризуються типовим переліком ознак – соціальна значущість, вираження у діях чи бездіяльності, свідомий характер, регламентованість правом та юридичні наслідки. Однак, є і свої особливості, виділення специфічних і важливих, на думку науковців, характеристик, котрі розкривають правову поведінку більш повно.

На нашу думку, позитивною тенденцією сьогодні є підвищений інтерес до категорії правової поведінки, що сприяє становленню суспільної свідомості, загальної та правової культури, подоланню таких негативних соціальних явищ, як правовий нігілізм.

Отже, під правовою поведінкою розуміють, поведінку, котра складається із соціально-значимих, свідомих вчинків суб'єктів права, що передбачені нормами права, контрольовані їх волею та тягнуть за собою юридичні наслідки. Без правової поведінки не відбудуться правовідносини, не реалізуються права і свободи громадян, оскільки правова поведінка визначає характер поведінки. Правова поведінка має соціальний характер, і на перше місце ставить саме суспільну цінність дій суб'єкта.

Список використаних джерел

1.Нерсисянц В. С. Ценность права как триединства свободы, равенства и справедливости / В. С. Нерсисянц // Проблемы ценностного подхода в праве : традиции и обновление. М. : 1996. С. 4 – 11.

2. Гончарук А. П. Механізм правової поведінки (загальнотеоретичний аспект): дис. ... кан. юрид. наук: спец. 12.00.01/ Теорія та історія держави і права. Нац. Акад. Інстит. Держ. І Права. В. Корецького. Київ, 2016. 188с.
3. Горбова Н. Правомірна поведінка: підходи до визначення дефініцій, соціальна значимість та типологія. *Право і суспільство*. 2015. № 5-2. С. 35-39.
4. Правовое поведение: норма и патология. Кудряцев В.Н. М.: Наука, 1982. 288 с.
5. Максимова И. М. Правосоздание как источник правового поведения личности: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. / И.М. Максимова. Тамбов, 2005. 161 с.
6. Кдлян. Е.Л. Законность как фактор воздействия на правовое поведение личности: вопросы теории: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01/ Современ. Гуманит. Акад. Москва, 2009. 262с.
7. Правовое поведение: понятие и виды. Н.А. Пьянов. *Сибирский юридический вестник*. 2004. . № 4. С. 11-14.
8. Полонка І. Генезис сутності правової поведінки та пропозиції щодо поняття. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспуденція. 2014. № 10-2 том 1. С. 28-30.
9. Теорія держави і права : [підручник] О.Ф. Скакун. К.: Алерта, ЦУЛ, 2011. 520с.
10. Зайчук О. В. Теорія держави і права : академічний курс / [за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко]. К., Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
11. Кирилюк Т. Ю. Правова поведінка як юридична категорія та явище правової дійсності / Кирилюк Т. Ю. // *Держава і право. Юрид. і політ. науки* : збірник наукових праць. 2009. Вип. 43. С. 100 – 105.
-

Мишаєва К. Б., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група КЮ-183
Науковий керівник – **Козинець І. Г.**, старший викладач
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПРИМУС В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Усі учасників адміністративного процесу повинні чітко дотримуватися правил при процедурі розгляду справ в адміністративних судах. Для забезпечення ефективності діяльності суду від сторін процесу вимагається належний рівень правової поведінки, відповідна культура юридичної практики та професійно-правова культура суддів та інших учасників адміністративного процесу. Дотримання правил поведінки у суді досягається завдяки заходам процесуального примусу.

Відповідно до ч. 1 ст. 144 КАС України заходами процесуального примусу є процесуальні дії, що вчиняються судом у визначених цим Кодексом випадках з метою спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства [1].

Заходи процесуального примусу – це певні попереджувальні заходи, вони направлені на підтримку належного порядку у судовому розгляді справи. Суд вживає заходи примусу відразу, як особа вчинила порушення, шляхом постанови ухвали [2]. Існує також точка зору, що заходи процесуального примусу - це реакція суду на ті правопорушення, яких припустилися учасники процесу або інші особи, присутні в залі судового засідання, і які заважають подальшому розгляду справи [3, с. 179]. Е.Ф. Демський визначає заходи